

1945, 17. březen. Košice. — Zpráva pověřenectva pro zemědělství a pozemkovou reformu před-
sednictvu Slovenské národní rady o zřízení komise pro osídlení Němci opuštěných obcí Spiše.¹

Povereníctvo SNR pre pôdohospodárstvo a pozemkovú reformu svolalo na deň 17. marca 1945 poradu zástupcov zainteresovaných krajov Spiša pre ústredné vedenie presídlovania slovenského obyvateľstva do obcí Nemcami hromadne opustených. Porada sa konala v Spišskej Novej Vsi 17. marca 1945. Za Povereníctvo SNR pre pôdohospodárstvo a pozemkovú reformu porady sa zúčastnili: dr. Michal Falčan, zástupca povereníka, Dr. Peter Štecko a riaditeľ Lipták. Ďalej na porade boli zástupcovia z okresov Spišská Nová Ves, Kežmarok, Poprad a Levoča, z každého po dvoch.

V úvodnom referáte dr. Falčan podal zásady, ktoré majú byť uplatňované pri osídľovaní Nemcami opustených dedín. Zdôraznil, že táto osídľovacia akcia neznamená ešte definitívne pridelenie pôdy na základe nariadenia Slovenskej národnej rady o konfiškácii a rozdelení nepriateľských majetkov. Vzhľadom na potrebu rýchleho obrobienia opustenej pôdy je treba pri presídľovaní uplatňovať hľadisko, aby pôda bola čo možno v najväčšom merítku obrobená. Pre presídľovanie treba vyberať ľudí z najpreľudnenejších oblastí, treba brať zreteľ na pôdne a klimatické podmienky, v ktorých dosiaľ žily a hospodáriliby osoby, ktoré sa majú presídliť. Treba brať zreteľ aj na to, aby osoby takto presídlené vyhovovali podmienkam určeným v citovanom nariadení pre pridelenie tejto pôdy do vlastníctva. Presídľenci budú mať prednostné právo na pridelenie Nemcami opustenej pôdy. Treba brať ohľad na to, aby presídlené bolo obyvateľstvo roľníckeho zamestnania, avšak sociálne najslabšie a vojnou postihnuté. Presídľenci majú byť vybraní jednak zo samotného Spiša, jednak z horských krajov, ktoré na Spiš gravitujú, najmä z Horehronia, z východnej časti Liptova, z okresu Spišská Stará Ves a Stará Ľubovňa. Tam, kde by presídlenie vzhľadom na vojnové pomery nemohlo byť v krátkom čase uskutočnené, majú byť opustené hospodárstva dané do prenájmu. To platí najmä pre kraje a obce, ktoré boli len čiastočne opustené.

Po tomto výklade zásad osídľovania spišských krajov podali referáty zástupcovia okresov. Podľa týchto referátov v popradskom okrese sú 3 veľké nemecké obce, ktoré boli hromadne opustené, z čoho obec Nová Lesná bola opustená na 95 %, Milbach na 95 %, Veľký Slavkov na 60 %. Okrem toho je v okrese niekoľko opustených nemeckých veľkostatkov. Spolu v okrese popradskom je opustených asi 450 hospodárstiev o priemernej výmere pôdy asi 20 kat. jutár.

V okrese kežmarskom je hromadne opustených 17 obcí a to: Veľká Lomnica na 90 %, Huncovce na 90 %, Stará Lesná na 90 %, Žakovce na 100 %, Vŕbov na 70 %, Ruskinovce na 50 %, Kežmarok na 40 %, Folvarky 40 %, Rakúsy 50 %, Výborná 70 %, Maldur 100 %, Toporec 60 %, Holumnica 60 %, Majerka 70 %, Ľubica 30 %, Bušovce 60 %, Strážky 70 %, okrem toho je opustených 10 veľkostatkov. Do niektorých obcí bolo už presťahované obyvateľstvo hornatých a zaľudnených krajov. Tak 34 rodín z obce Šambron presťahovalo sa do obce Maldur. Do Bušovíc bolo presídlených niekoľko rodín zo Ždiaru.²

¹ Na umístění chudých rolníků a deputátníků ze spustošených krajů do nemovitostí opuštěných Němci v důsledku postupu východní fronty se usneslo předsednictvo Slovenské národní rady dne 23. února 1945 takto:

„Do opustených nemovitostí majú sa premiestňovať chudobní roľníci a deputátníci z krajov, spustošených vojnou, predovšetkým Slováci, a to tak, aby už pri jarných prácach mohli hospodáriť na majetkoch. Toto rozhodnutie prevedie Povereníctvo pre demokratickú verejnú správu vnútornú a Povereníctvo pre pôdohospodárstvo a pozemkovú reformu, pričom treba dbať pripravovaného návrhu o pozemkovej reforme“. (ASNR Bratislava. Košice 1945, čj. 59/45-prez.)

² 15. 3. 1945 přinesla Pravda tuto zprávu o osídlování Němci opuštěných obcí v Kežmarském okrese:

„Keď se Červená armáda blížila k Slovensku, väčšina Nemcov kežmarského okresu odišla s fašistickou armádou. Vyše 1200 Nemcov opustilo dobrovoľne Kežmarok, Veľkú Lomnicu, Huncovce, a iné spišské dediny. Je zaujímavé, že nemecké obce ostaly celkom nepoškodené. Domy sú úplne zachovalé, nechýba v nich ani nábytok. Miestami ostal aj dobytok a hospodársky inventár.“